

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ З ДИТИНОЮ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У КРИЗОВІЙ СИТУАЦІЇ

Каменщук Тетяна Дмитрівна

ORCID ID: 0000-0002-6231-8749

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами

*Український науково-методичний центр
практичної психології і соціальної роботи, Україна*

Жук Тамара Василівна

ORCID ID: 0000-0002-7771-1324

кандидат психологічних наук, провідний науковий співробітник
лабораторії психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами

*Український науково-методичний центр
практичної психології і соціальної роботи, Україна*

В сучасному суспільстві, під впливом наслідків воєнного стану викликаного російським вторгненням, можемо спостерігати за актуальними змінами, які стрімко входять в систему роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта не стоїть на місці, умови реалізації оновлюються. Освітня парадигма передбачає поступове, систематичне використання інструментарію практичного психолога, інформаційно-комунікаційних технологій та інноваційних методів у освітньому процесі, що сприяє руху освіти до більш оптимального та раціонального застосування традиційних та інноваційних педагогічних засад.

На жаль, сьогодні в Україні кожна дитина і її сім'я відчули негативний вплив від кризових подій, які чи не щодня відбуваються в різних населених пунктах країни, та щодня долають їхні психічні наслідки. Для дітей з особливими освітніми потребами самостійно впоратися зі новими психічними станами – не можливо. Психолого-педагогічну допомогу мають забезпечувати фахівці соціально-психологічного спрямування. При цьому, можлива допомога зі сторони дорослого, який попередньо пройшов спеціальну підготовку з методики надання першої психологічної допомоги.

Багато дітей є особливо вразливими у кризовій ситуації. Кризові події часто руйнують звичний їм життєдіяльність, світ, який складається з близьких та знайомих людей, певних місць і життєвого устрою, що надавав їм відчуття безпеки. Діти постраждали від кризи, потрапляють у групу ризику різних негативних ситуацій пов'язаних з війною. Те, як діти реагують на труднощі кризи, залежить від їхнього віку та рівня психічного розвитку, наявності поряд рідних. Зазвичай діти долають стрес краще, коли поруч є стабільні, спокійні дорослі. Члени сім'ї – важливе джерело захисту та емоційної підтримки для дітей у ситуаціях, в яких слід правильно оцінити ризик та небезпеку навколо.

Готуючись надавати допомогу фахівець має дати відповіді на такі запитання: «Чи готовий я допомагати? Які особисті міркування можуть бути важливими? Що я знаю про кризову ситуацію? Поїду я туди один чи зі своїми колегами?». Перевагою є робота в команді або парами. Це є ефективним і варто організувати «систему друзів», за якої можна постійно контактувати з колегою, надаючи один одному підтримку та допомогу. Варто не забувати, що наявні організації, які можуть надавати конкретну

допомогу припасами, транспортом, засобами комунікації, а також можуть скоординувати роботу різних членів команди. Встановлюючи контакт з людьми, фахівець першочергово має з'ясувати базові потреби дитини, скласти алгоритм дій, зрозуміти як запитати дитину про її потреби та тривоги та що буде найкращим способом підтримки та розради.

Варто діяти за наступним алгоритмом, що може бути застосованим в наданні підтримки дитині в кризовій ситуації: назвати своє ім'я та організацію, в якій працюєте; запитати дитину чи хоче вона розмовляти, з'ясувати ім'я; звернутися шанобливо; відвести дитину в безпечне місце; запропонувати щось для її комфорту (їжа, вода, ковдра та ін.); вислухати і залишитися поруч, не примушуючи її говорити – ніби очікувати на розмову; обміркувати разом з нею, що вона діяла правильно в кризовій ситуації; приділити час, щоб її вислухати; виявити та оцінити потреби; запропонувати зв'язатися з рідними, відвести до безпечного та визначеного місця відпочинку. Фахівець має ввести дані про дитину до загального реєстру осіб, які потребують допомоги та зазначити першочергові потреби дитини, спрямувати до найближчого Інклюзивно-ресурсного центру.

Отже, фахівець, який викликався надавати допомогу людям, що постраждали від кризових подій пов'язаних з війною, має бути підготовленим до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, а саме: диференціювати порушення у психофізичному розвитку дитини з першої зустрічі, мати перелік контактів спеціалістів з Інклюзивно-ресурсного центру та спрямувати батьків з дитиною до вузьких спеціалістів (дитячий психіатр, логопед, корекційний педагог), при цьому ефективним інструментом можуть бути інформаційно-комунікаційні технології.

Список використаних джерел:

1. Каменчук Т., Коритчук Н. Загальні засади організації першої психологічної допомоги постраждалим в умовах надзвичайних ситуацій. *Вісник студентського наукового товариства факультету права, публічного управління та адміністрування. Вип.1. Збірник наукових праць.* – Вінниця: ТОВ «Друк», 2022. – 184 с. С.74-78.
2. Соціально-педагогічна діагностика дітей та родин, які опинились в складних життєвих обставинах : [метод, рек.] / автори-упор.: В. Г. Панок, В. Д. Острова. - К. УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. - 68 с.
3. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія / Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. – 160 с.